

Ο Χριστοκεντρικός προσδιορισμός της ανθρώπινης ύπαρξης

/ [Πεμπουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Η συγκριτική μελέτη του κ. Χρυσόστομου Χατζηλάμπρου σχετικά με την Απεργία Πείνας και τη Νηστεία, έχει ολοκληρώσει τις προϋποθέσεις που διέπουν κάθε μία από τις δύο αυτές στάσεις (προηγούμενο άρθρο: www.remptousia.gr/?p=75150), και πλέον εστιάζεται στον τρόπο με τον οποίο κατανοεί το ανθρώπινο πρόσωπο η χριστιανική διδασκαλία.

Με κέντρο τις παραπάνω θέσεις σχηματοποιούνται δυο αντίστροφες εκδοχές ανθρωπολογίας, που είναι απαραίτητες για τη θεολογική αποτίμηση της απεργίας πείνας: η φυσιοκεντρική και η προσωποκεντρική [270]. Στην πρώτη, η ζωή σχετίζεται με την ανθρώπινη φύση, ως ουσιοκρατική και υπαρξιακή προοπτική. Στη δεύτερη, η ζωή σχετίζεται με την έννοια του προσώπου, ως ελευθερία και προοπτική χάριτος[271]. Με τη φυσιοκεντρική προσέγγιση, η ζωή θεωρείται από μόνη της ανθρώπινη ουσία ή ανθρώπινη ύπαρξη και έτσι προηγείται του προσώπου. Με αυτή τη θέση, αναστέλλεται η ελευθερία του ανθρώπου και τα όριά της περιορίζονται.

Η ανθρώπινη ζωή εκλαμβάνεται ως μια «φυσική κοσμιότητα»[272], ως ένα υπαρκτικό γεγονός που υφίσταται από μόνο του και πρέπει να παραμείνει απαραβίαστο. Μια οντολογία της αναγκαιότητας τονίζει περισσότερο την μεταπτωτική[273] κατάσταση της ανθρώπινης ύπαρξης παρά την εσχατολογική της προοπτική. Με την προσωποκεντρική προσέγγιση της ζωής, ο άνθρωπος ελευθερώνεται από τα δεσμά της αναγκαιότητας και γίνεται μια ύπαρξη δώρου ελευθερίας, προσωπικά ενυπόστατη, δώρο Θεού, που λαμβάνει περιεχόμενο και προσωπική υπόσταση, επειδή υφίσταται μοναδικά με τους άλλους ανθρώπους – πρόσωπα[274].

Ο ανθρώπινος βίος, η βιοψυχική ύπαρξη του ανθρώπου, σύμφωνα με τη ορθόδοξη χριστιανική διδασκαλία, δεν αποτελεί αξία αυτή καθαυτή, αλλά μόνο, όταν υφίσταται προσωπικά. Το πρόσωπο δεν είναι «έκφανση της φύσης, αλλά ελεύθερη υπόστασή της»[275]. Αναλαμβάνει την ευθύνη της κίνησής του είτε προς τη συνάντηση του άλλου προσώπου είτε την απομάκρυνσή του από αυτό. Επιλέγει ελεύθερα τη μετοχή του στη ζωή του Θεού ή την άρνησή του σε αυτήν.

Αν ο άνθρωπος αποτελεί μια μοναδική και ανεπανάληπτη ελεύθερη ύπαρξη και ταυτότητα, που ζει κι υπάρχει σε ελεύθερη σχέση με τα άλλα πρόσωπα, χωρίς να χάνει τη διαφορετικότητά του και το ανεπανάληπτο της ταυτότητάς του, η εκούσια άρνησης τροφής που επιφέρει το θάνατο δεν μπορεί να τεθεί σε πολεμική αντιπαράθεση Θεολογίας και κοινωνικών Επιστημών, αλλά ούτε η επίτευξη μιας φιλελεύθερης συνύπαρξης θέσεων χωρίς ένα ανοιχτό διάλογο είναι η απάντηση[276] στο ερώτημα αν είναι πράξη ελευθερίας ή πράξη υποδούλωσης η άρνηση της αξίας της ζωής με την εκούσια άρνηση της τροφής. Αν το θεμέλιο την ανθρώπινης ύπαρξης αποτελεί «*η ανθρωπιά του Χριστού*»[277], αυτή αποτελεί και το μέτρο του ανθρώπινου ήθους.

Έτσι, κάθε είδος ανθρώπινης συμπεριφοράς παύει να είναι ένα ιδεολόγημα, αλλά πράξη υπαρξιακή και φιλάνθρωπη[278]. Ο Χριστός, ως ο έσχατος Άνθρωπος, ακέραιος, περιληπτικός και τέλειος αποτελεί τη μόνη αλήθεια, στην οποία καλείται να ανταποκρίνεται ο κάθε άνθρωπος. Ο Χριστός, ως Υιός και Λόγος του Θεού, γίνεται το απόλυτο βάθος, η ασταμάτητη διάνοιξη προς όλους. Η έκταση κι η διάνοιξη της θεϊκής ανθρωπιάς του Χριστού αντανakλάται στην ευχαριστιακή κοινωνία και κοινότητα των πάντων.

Ο μοναδικός κι απόλυτα προσωπικός τρόπος ύπαρξης του κάθε ανθρώπου, η ταύτισή του ή η απόκλισή του από την αναστημένη ανθρωπιά του Χριστού αποτελεί το κριτήριο της αυθεντικότητας μιας ύπαρξης και την δεοντολογία των πράξεων της. Ο άνθρωπος μετέχει στην ευχαριστιακή κοινωνία των πάντων, χαριστικά και αδιάκοπα εξαιτίας του μοναδικού τρόπου ύπαρξης του Χριστού και της φιλάνθρωπιάς του. Αυτή γίνεται η βάση και το πλαίσιο μιας ευχαριστιακής (βιο)ηθικής της χριστονομίας[279], το κλειδί ενός σωστού διαλόγου ανάμεσα στη Θεολογία και σε κάθε είδους Επιστήμης. Η χριστονομία, ως προσωποκεντρική κι ευχαριστιακή ηθική δεν αντιτίθεται στην προσωπική ελευθερία του ανθρώπου της νεωτερικότητας, αλλά προωθεί κριτικά την ατομική ελευθερία του προσώπου «*μέσα από το ευχαριστιακό γεγονός της προσωπικής «μεταμόρφωσης» του ανθρώπου και του Κόσμου*»[280].

Η αναζήτηση των βασικών αιτιών που ωθούν το σημερινό άνθρωπο να επιλέγει και να υιοθετεί μια συγκεκριμένη στάση κι ένα τρόπο ζωής τοποθετούνται στον ίδιο τον άνθρωπο, στο «κατ' εικόνα» της δημιουργίας του. Η σταδιακή και βαθμιαία υποδούλωσή του στα επιτεύγματα της τεχνολογίας του, σε κοινωνικά, οικονομικά, πολιτισμικά και πολιτικά σχήματα αφανίζουν την ελευθερία του. Διαμορφώνουν νέες ηθικές και κοινωνικές καταστάσεις που τον οδηγούν σε υπερεκτίμηση των ορίων του και στην αλαζονική διάθεσή του προς τον περιβάλλοντα κόσμο του.

Αυτό που καθορίζει τη σχέση ανθρώπου - συνανθρώπου είναι η ελεύθερη και

προσωπική επιλογή του προσώπου να διαμορφώνει την οποιαδήποτε στάση του με αυτόν. Γίνεται σαφές ότι κάθε κρίση που βιώνει ο άνθρωπος προσωπικά σε οποιοδήποτε επίπεδο του επιστητού, δεν μπορεί να είναι πρωτογενές φαινόμενο, αλλά παράγωγο μιας εσωτερικής, πνευματικής κι ηθικής κρίσης του ίδιου[281]. Η επίλυση του προβλήματος βρίσκεται στην *«καταπολέμηση της φιλαυτίας και την καλλιέργεια της ανιδιοτελούς αγάπης»*[282] του ανθρώπου. Επειδή η ύπαρξη εκλαμβάνεται ευχαριστιακά κι η κτίση ολοκληρώνεται εσχατολογικά, ο άνθρωπος, ως πρόσωπο ελευθερίας κι αγάπης είναι υπεύθυνος για την εσχατολογική ή μεταπτωτική κίνηση του ίδιου, αλλά και της κτίσης ολόκληρης.

Αναφορικά, με την απεργία πείνας, η φυσιοκεντρική προσέγγιση της ανθρώπινης ύπαρξης είναι κατηγορηματικά αρνητική σε τέτοιου είδους κινήσεις της ανθρώπινης ύπαρξης. Η *«θεία βούληση για τη λύση του δεσμού του σώματος με τη ψυχή αντικαθίσταται από την ανθρώπινη βούληση»*[283] και έτσι ο άνθρωπος με την κίνησή του αυτή υποκαθιστά το Θεό. Για την προσωποκεντρική προσέγγιση της ανθρώπινης ύπαρξης, η απεργία πείνας, επειδή οδηγεί την απαξίωση της ανθρώπινης ζωής, που χρηστικά γίνεται μέσο εκβιαστικής αγάπης και αποδοχής αποτελεί αυτοκτονία. Η επιλογή, όμως, του θανάτου από το ίδιο το υποκείμενο αποτελεί μια ελεύθερη και προσωπική απόφαση *«με μηδενικό οντολογικό περιεχόμενο»*[284]. Η αυτοκτονία οδηγεί στην ανυπαρξία, στο προσωπικό μηδέν. Αυτό συμβαίνει, γιατί ο άνθρωπος, εξαιτίας της κατά φύση κτιστής, αλλά καθ' υπόσταση προσωπικής του φύσης, επιλέγει να παραμείνει στα κτιστά του όρια. Επειδή, όμως, το κάθε πρόσωπο κινείται ελεύθερα, οφείλει και το σεβασμό των επιλογών του, όταν πρόκειται για επιλογές του δικού του βίου[285].

[Συνεχίζεται]

[270]Βλ. στο ίδιο, σελ. 327.

[271]Πρβλ. στο ίδιο, σελ. 327.

[272]Πρβλ. στο ίδιο, σελ. 330.

[273]Πρβλ. στο ίδιο, σελ. 331.

[274]Βλ. στο ίδιο, σελ. 333.

[275]Πρβλ. στο ίδιο, σελ. 332.

[276]Βλ. στο ίδιο, σσ. 316-318.

[277]Πρβλ. στο ίδιο, σελ. 320.

[278]Βλ. στο ίδιο, σελ. 319.

[279]Βλ. στο ίδιο, σελ. 322.

[280]Πρβλ. στο ίδιο, σελ. 326.

[281]Βλ. ΑΝ. ΜΑΡΑ, ό. π., σελ. 145.

[282]Πρβλ. στο ίδιο, σελ. 146.

[283]Πρβλ. στο ίδιο, σελ. 183.

[284]Πρβλ. Κ. ΑΓΟΡΑ, ό. π., σελ. 334.

[285]Βλ. στο ίδιο, σελ. 335.